سازمان منطقه آزاد تجاری–صنعتی ارس
ARAS FREE ZONE

کلیساها

بهار هزار و سیصد و نود و یک

روابط عمومی
سازمان منطقه آزاد تجاری–صنعتی ارس

از این مجموعه منتشر شده است:

امامزاده‌ها

جاذبه‌های طبیعی

رود ارس

بناهای تاریخی

روابط عمومی و امور بین‌الملل
سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی ارس
ساختمان پیام کوتاه ۳۰۰۰۸۵۱۵
تلفن: ۰۴۹۲-۳۰۲۶۰۷۲
www.goaras.ir
www.arasvt.ir

کلیسای چوپان دره شام (کلیسای ناخیرچی)

مکان: ارتفاعات روستای دره‌شام جلفا

قدمت: ۱۸۳۶ میلادی

ویژگی‌های بنا:

پلان بیرونی مستطیلی شکل
به ابعاد ۷/۷×۵/۷ متر و از داخل به شکل صلیب
دارای گنبد سنگی عرقچین در وسط پلان صلیبی
شکل با ساقه مرتفع و چهار نورگیر
بر بالای آن
سنگ صلیب‌هایی در محوطه اطراف کلیسا
(بمنظور حفظ و نگهداری، به موزه شهر تبریز منتقل شده‌اند).

کاربری تاریخی:

محل عبادت چوپانان ارمنی‌نشین دره‌شام

کلیسای مریم مقدس

مکان: لب رودخانه ارس (محل تلاقی رودخانه آچی‌چای با رود ارس)

نام‌های دیگر: سنت سرکیس، سنت مریم

قدمت بنا: سده شانزدهم میلادی

مساحت کلیسا: ۵۴۰ مترمربع

ویژگی‌های بنا:

- پلانی مستطیل شکل به ابعاد ۱۳/۵ در ۲۲/۳ متر
- چهار ستون سنگی مربع شکل در وسط پلان
- گنبد آجری بدون طوقه استوانه‌ای با دوازده نورگیر
- دارای مصالح سنگی که در دیواره‌ها به صورت لاشه چینی و گنبدهای تمام سنگی
- فضای داخلی دارای اندود گچی و نقاشی

تزئینات بکار رفته:

سنگ‌های تراش و تزئینات سنگی در سردرب ورودی کلیسا

نوع تزئینات:

گل و بوته و صلیب به صورت جدا در بخش‌های مختلف دیواره

کلیسای سوروپ گئورگ (گئورک مقدس)

مکان: روستای دره شام علیای جلفا

قدمت بنا: سده نوزدهم میلادی

ویژگی‌های فیزیکی بنا:

کوچکتر از کلیسای سنت استپانوس
فاقد هرگونه نقش و نگار
دارای گنبدی بر روی طوقی استوانه‌ای شکل
شباهت ظاهری به کلیسای وانک اصفهان
دارای پلان مستقل
دارای محرابی واقع در ضلع شرقی بنا و محاط در مستطیل

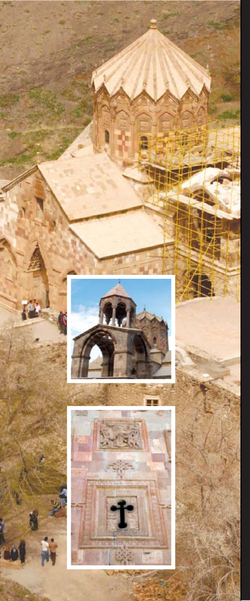

گنبد:
۱۶ ضلعی(دارای نیم ستون در دو طرف هریک از اضلاع ۱۶گانه)
اضلاع ۱۶گانه به شکل طاق نماهایی با طلق‌های جناغی

برج ناقوس:
محل استقرار: جهت جنوبی
بنای کلیسا: ۲ طبقه، استقرار بر روی ۴ ستون
نقش برجسته‌های بر روی ناقوس: فرشته طیب، ترنج ستاره، گل هشت‌پر

اجاق دانیال:
برگرفته از نام دانیال قدیس متولد ۴۱۰ میلادی سوریه
تالار ۶ متری متصل به دیوار شمالی کلیسا و دارای ۳ قسمت اصلی:
خود اجاق، محل غسل تعمید و تالار اجتماعات

ویژگی‌های ظاهری نمای خارجی:
سنگ تراش سفید و قرمز
دیوارهای مقرنس کاری شده
طاق سردر
نقش برجسته‌های بالا و پایین
زنجیری عریض و زیبا بر بالای طاق‌نماهای دیوار غربی و طاق مقرنس
نقوش مختلف در قسمت مرکزی نمای خارجی چهار دیوار کلیسا
با مضامین روایی مختلف از تاریخ مسیحیت

کلیسای سنت استپانوس:

تاریخ تقریبی احداث: سده دهم تا دوازدهم میلادی

وجه تسمیه: نام این کلیسا از استپانوس مقدس یکی از اولین مؤمنان مسیحی که توسط یهودیان در سال ۳۷ میلادی به شهادت رسیده، گرفته شده است.

مکان: در قریه قزل وانک واقع در ۲۶ کیلومتری غرب جلفا

مختصات فیزیکی:
بنای استوانه‌ای با گنبد مخروطی شکل، دور تا دور آن از سنگ لاشه حصاربندی شده، سه قسمت اصلی شامل: صحن (نمازخانه) و گنبد شانزده ضلعی، برج ناقوس، اجاق دانیال

ویژگی‌های اجزای بنای کلیسا:

صحن (نمازخانه):
- ساختمان به شکل صلیب
- ابعاد: طول ۱۳/۹۰ متر و عرض ۱۲/۸۰ متر
- دارای درب چوبی بسیار زیبا در آستانه ورودی به ابعاد ۲/۸×۱/۵ مترمربع با منبت‌کاری به سبک اوایل دوره قاجاریه، و میخکوب‌های فلزی بزرگ بر روی منبت کاری‌ها و یک طاق مقرنس کاری شده در اطراف آن ملهم از هنرهای اسلامی.

محراب:
- ۹۶ سانتی متر بلندتر از کف نمازخانه
- پوشش کف از سنگ مرمر

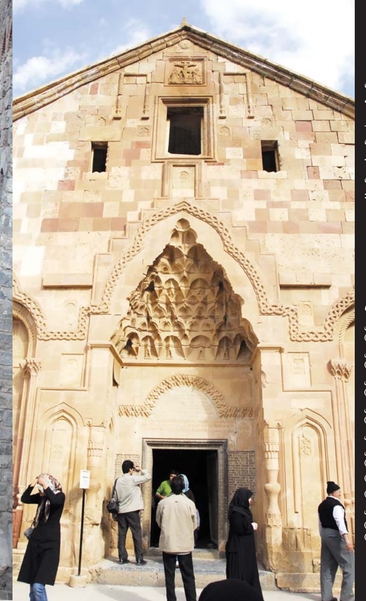

منطقه جلفا به واسطه ارامنه ساکن در آن از قرون بسیار قدیم دارای کلیساها و وانک‌های متعددی بود که برخی از آنها کاملا ویران شده و از محل برخی دیگر اطلاع دقیقی وجود ندارد و صرفاً در کتب سیاحان و سفرنامه نویسان از آنها ذکری به میان آمده است. ۹ فقره از کلیساها و وانک‌های این منطقه و زمان تقریبی احداث آن‌ها به شرح ذیل است:

کلیساهای واقع در منطقه آزاد ارس

کلیسای مریم مقدس - سده شانزدهم میلادی
(در روستای دره شام علیا)

کلیسای گئورگ مقدس - سده نوزدهم میلادی
(در روستای دره شام علیا)

کلیسای سرکیس مقدس - سده شانزدهم و هفدهم میلادی
(در روستای دره شام میانه)

زیارتگاه سرکیس مقدس - سده شانزدهم و هفدهم میلادی
(در روستای دره شام میانه)

کلیسای چوپان - سده نوزدهم میلادی

زیارتگاه‌های هولس مقدس - سده هجدهم میلادی
(علیا و سفلی جنب گورستان ارامنه در روستای دره شام)

کلیسای مریم مقدس جلفای قدیم - سده نوزدهم میلادی (ویران شده)

وانک آمایر گیچ - سده چهاردهم میلادی (ویران شده)

کلیسای سنت استپانوس - سده دهم تا دوازدهم میلادی

کلیسای آندریاس - نامشخص (موجود نیست)
(در روستای دره شام میانه)

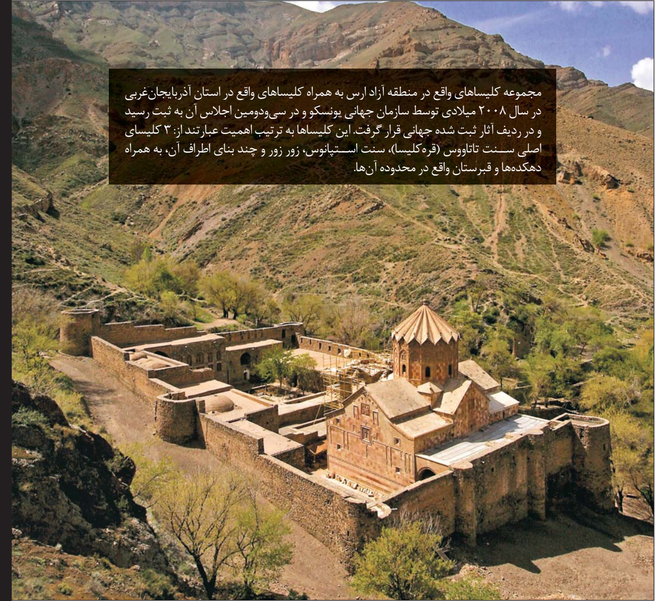

مجموعه کلیساهای واقع در منطقه آزاد ارس به همراه کلیساهای واقع در استان آذربایجان‌غربی در سال ۲۰۰۸ میلادی توسط سازمان جهانی یونسکو و در سی‌ودومین اجلاس آن به ثبت رسید و در ردیف آثار ثبت شده جهانی قرار گرفت. این کلیساها به ترتیب اهمیت عبارتند از: ۳ کلیسای اصلی سنت تاتاووس (قره‌کلیسا)، سنت استپانوس، زور زور و چند بنای اطراف آن، به همراه دهکده‌ها و قبرستان واقع در محدوده آن‌ها.